

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 436 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxona raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	
O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari	34
Irgashev Anvar Farxodovich	
Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi	39
Umarov Bexzod Batirovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	43
Sheraliev Axror Sodiqovich	
O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlarini	48
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi	54
Abdullayeva Matluba Nematovna	
Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане	59
Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов	
Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari	68
Abdug'aniyev Otabek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich	
Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari	75
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Isroilova Muhabbat Rustamjon qizi	
Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari	89
Xaitov Shuxrat Sharipboyevich	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	94
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida	98
Narziyev Umidjon Baxrillayevich	
Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....	105
Marufhanov Davron Xasanovich	
Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....	109
Кушакова Мамура Наримановна	
Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний	115
Шарапова Гулчехра Рустамовна	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari	120
Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna	
Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....	124
Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	131
Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich	
Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili	135
Jaloliddinova Mohira Alisher qizi	
Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане	142
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
Intellectual mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi	148
N.D.Maxmudova	
Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari	152
Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna	
Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....	157
Умарова Зулайхо Турсуновна	
Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili	166
Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi	
O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari	172
Usmonov Adxamjon A'zamjonovich	
O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalar investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....	178
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	
Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....	184
Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li	
Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....	189
Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi	
Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....	192
Soliev Istam Ixtiyorovich	
Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari	197
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....	202
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....	209
Qosimova Lola Sultanovna	
Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....	217
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari	222
Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li	
Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство)	231
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....	238
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'gli	
Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari	244
Solikhova Dildora Alisher qizi	

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” ajning asisii faoliyatini samaradorligini oshirishda autsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari	250
Kaxarova Nilufar Yerkinjnovna	
Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....	256
Jumayeva Zulfiya Qayumovna	
Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari	260
Raximova Maftuna Axmadjon qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari	264
Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li	
O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish	276
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....	281
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li	
Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....	285
Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafuz Qo‘chqorova	
Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari	295
Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna	
Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari	299
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....	305
Камилова Севара Анваровна	
The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....	309
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....	313
Maftuna Nuriddinova	
Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati	319
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari	324
Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna	
Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....	328
Jumayeva Guzall Sherxon qizi	
Audit organizations in Uzbekistan	332
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	
Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari	337
Gofurov Doston Boxromovich	
Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....	341
Primova Shaxnoza Komiljonovna	
Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....	345
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sish indikatorlari tahlili	352
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Innovation management in the education system: practical challenges, international experience, and effective strategies based on the example of Uzbekistan.....	356
Imomov Inomiddin Abdulxamidovich, Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Трансформация энергетического комплекса Узбекистана: текущее состояние и перспективы развития	363
Хмель Е.В., Мирджалилова Д.Ш., Дерюгина Е.А., Лозовская Н.А.	

Improving the efficiency of personnel management and optimizing labor costs in Sam Glass LLC.....	368
Musayeva Shoirazimovna, Agzamov Avazkhon Talgatovich	
Interactive design and museum management: enhancing guided tours through IOT and virtual solutions.....	374
Ibrokhimova Aziza Abbasovna	
Hududlar investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	379
Imomova Kamola Novfal qizi	
"Innovatsion usulda baliq yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari (Sirdaryo tumani misolida)"	385
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	
Bank filial tarmoqlari samaradorligini baholashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekiston banklari amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	392
Xoshimov Og'abek Nizomjon o'g'li	
Zamonaviy iqtisodiyotda davlat xaridlarinin elektron savdolarining o'rni	398
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Реализация концепции развития рынка зеленой экономики в сфере экономической безопасности Республики Узбекистан.....	401
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
Tijorat banklaridan "foyda" solig'ini undirishning bugungi holati.....	408
Ergasheva Lobar Raxmatulla qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari	415
Abasova Gulirano Rahmatullo qizi	
Xorijiy tajribalar asosida ekologik tadbirkorlikning innovatsion va investitsion yo'nalishlarini tashkil etish	419
Turg'unova Tursunoy Maratovna	
Sanoat korxonalari jozibadorligini oshirishda marketing strategiyasini amalga oshirish xususiyatlari	424
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Turizm sohasida investitsion faoliyat: nazariy asoslar va amaliy yo'nalishlar.....	428
Ergashev Durdonaxon Aziz qizi	
Qashqadaryo viloyatida barqaror turizmning rivojlanish tendensiyalari va mavjud muammolar tahlili.....	432
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	

QASHQADARYO VILOYATIDA BARQAROR TURIZMNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA MAVJUD MUAMMOLAR TAHLILI

Suyunova Dilnoza Mexridin qizi

Qarshi davlat universiteti tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0001-6830-1083

Email: dilnozasuyunova9811@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Qashqadaryo viloyatida barqaror turizmni rivojlantirish bo'yicha jamoatchilik fikri o'rganilib, onlayn so'rovnoma orqali 97 nafar respondentdan ma'lumot yig'ildi va to'plangan natijalar kontent-tahlil hamda deskriptiv statistika asosida tahlil qilindi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, aksariyat ishtirokchilar barqaror turizmni muhim deb hisoblashdi. Natijalarga ko'ra, infratuzilmaning zaifligi, davlat ko'magining yetishmasligi va xizmat sifatining pastligi asosiy muammolar sifatida qayd etildi. Hududda barqaror turizmni rivojlantirish uchun davlat, mahalliy jamoa va xususiy sektorlar hamkorligi muhim omil deb topildi.

Kalit so'zlar: barqaror turizm, infratuzilma muammolari, jamoatchilik fikri, xizmat ko'rsatish.

Abstract: This article examines public opinion on the development of sustainable tourism in Qashqadaryo region, based on an online survey of 97 respondents. The collected data were analyzed using content analysis and descriptive statistics. The study revealed that the majority of participants considered sustainable tourism important. According to the findings, weak infrastructure, insufficient government support, and low service quality were identified as the main problems. It was concluded that cooperation among the state, local communities, and the private sector is a crucial factor in developing sustainable tourism in the region.

Key words: sustainable tourism, infrastructure challenges, public opinion, service quality.

Аннотация: В данной статье изучено общественное мнение о развитии устойчивого туризма в Кашкадарьинской области на основе онлайн-опроса, проведенного среди 97 респондентов. Полученные данные были проанализированы с использованием контент-анализа и описательной статистики. Исследование показало, что большинство участников считают устойчивый туризм важным. По результатам выявлены основные проблемы: слабая инфраструктура, недостаточная государственная поддержка и низкое качество услуг. Сделан вывод, что для развития устойчивого туризма в регионе важным фактором является сотрудничество государства, местных сообществ и частного сектора.

Ключевые слова: устойчивый туризм, проблемы инфраструктуры, общественное мнение, качество услуг.

KIRISH

Jahon Sayohat va Turizm Kengashi (WTTC) va BMT Turizm tashkiloti (UN Tourism) ma'lumotlariga asosan, bugungi kunda turizm sohasi xalqaro darajada iqtisodiyotning drayverlaridan biri bo'lib qolmasdan, jahon YalMning 10 % ini tashkil qilib, global bandlikning har 10 ish o'rnidan 1 tasini egallamoqda. O'zining boy madaniy merosi va tabiiy resurslari bilan dunyo hamjamiyati e'tirofiga sazovor bo'lib kelayotgan mamlakat sifatida O'zbekiston ham turizmning rivojlanishiga ulkan e'tibor qaratmoqda [1]. Afsuski, turizm sanoatining jadal sur'atlarda rivojlanishi, o'z navbatida, uning ijtimoiy-madaniy, atrof-muhit va iqtisodiyotga ta'siri haqida xavotir uyg'otmoqda [2]. Ushbu tadqiqotning maqsadi barqaror turizmni rivojlantirishda cheklangan resurslardan oqilona foydalanish, turizmning ekologik xavfini kamaytirish, ijtimoiy manfaatdorlikni oshirish bilan bir qatorda mahalliy aholining barqaror turizm haqidagi xabardorligini oshirish va ularning fikrlarini o'rganib, natijalarni tahlil qilish orqali Qashqadaryoda barqaror turizmni rivojlantirishga erishishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zining o'zaro bog'liq bo'lgan 3 ta asosiy tirgaklari bilan barqarorlik tushunchasi oxirgi 20 yillikda butun dunyoda olimlar va mutaxassislarning diqqatini jalb qilib kelmoqda [3]. O'z navbatida, barqaror turizm tushunchasi 1980-yillar oxiridan beri tadqiqotning nihoyatda mashhur sohasi bo'lib, akademiklar tomonidan ko'p bor e'tiborga

olib kelinayotganiga qaramay, uning ustida olib borilayotgan muhokamalar har xil, mantiqan mos emas yoki xatoliklar mavjud va turizm amaliyotida sezilarli o'zgarishlar amalga oshirilganligi bo'yicha dalillar ko'p emas [4,5]. Chunki barqaror turizm tushunchasi rivojlanishi va yo'naltirilishi uchun keng qamrovli yondashuvni talab qiladigan murakkab tushunchadir [6]. Barqaror turizm iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy tomonlarni hisobga olgan holda turizmning salbiy ta'sirini kamaytiradi va mahalliy aholi, atrof-muhit uchun turizmning foydasini oshirishga xizmat qiladi [7]. Khoshnevis Yazdi va Khanalizadeh [8] fikriga ko'ra, barqaror turizm aholi bandligini ta'minlash va turmush tarzini yaxshilash, atrof-muhitni muhofaza qilish uchun minimal darajada ta'sir ko'rsatadi. Ushbu yangi tushuncha nafaqat biznes va tajriba sifatida turizmni tahlil qilib, uni boshqarish zaruratini namoyon qiladi, balki u barqaror rivojlanishga erishish uchun olib borilayotgan sa'y-harakatlarning muhim bir qismidir. Barqaror turizm faqatgina atrof-muhitni yaxshilash, ish o'rinlari yaratish bilan cheklanib qolmay, turizmni targ'ib qiladigan barcha yo'nalishlarni, xususan joylashtirish va transport xizmatlari kabi sektorlarni ham o'z ichiga oladi [9].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot maqsadiga erishish uchun sifat (qualitative) va miqdor (quantitative) tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Miqdoriy tadqiqot sifatida Google Forms platformasida mahalliy aholi orasida onlayn so'rovnoma o'tkazildi. So'rovnoma jami 97 ta respondent qatnashdi va 16 ta yopiq, ochiq hamda ko'p tanlovli savollarga javob berishdi.

Savollar quyidagilarni o'z ichiga oldi:

- Demografik ma'lumotlar (yoshi, manzili, ta'lim darajasi)
- Aholining barqaror turizm bo'yicha xabardorligi
- Viloyatda turizmning ahamiyati va mavjud muammolari
- Respondentlarning shaxsiy fikr va takliflari

To'plangan natijalar deskriptiv statistika va kontent-tahlil usulida tahlil qilindi. Tadqiqotning sifat jihati uchun ikkilamchi ma'lumot manbalari (Google Scholar, Web of Science)dan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'tkazilgan so'rovnoma natijalari ushbu bo'limda tahlil qilingan bo'lib, ular asosan qatnashuvchilarning demografik ma'lumotlari bilan birga barqaror turizm haqidagi tushunchalari, viloyatdagi turizmni rivojlantirishga oid fikrlari va takliflari asosida o'rganildi hamda olingan natijalar jadval va diagrammalar asosida ifodalandi.

1-jadval. Respondentlarning demografik ko'rsatkichlari¹

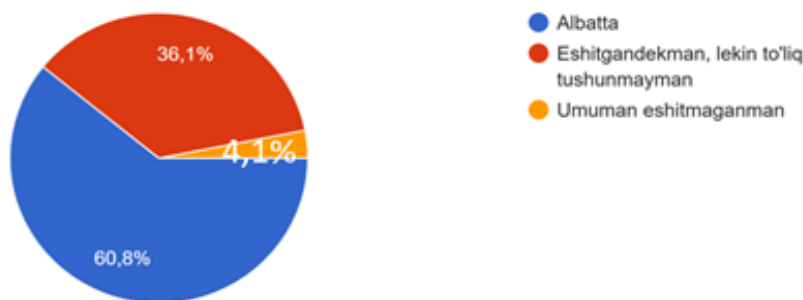
Demographic variables	Frequency	Percentage (%)
<i>Age group</i>		
18-25	58	59,8%
26-35	24	24,7%
36-45	11	11,3%
46+	4	4,1%
<i>Yashash manzili</i>		
Qashqadaryo viloyati (Qarshi)	40	41,2%
Tuman markazi	12	12,4%
Qishloq hududi	21	21,6%
Boshqa viloyat	24	24,7%
<i>Ta'lim darajasi</i>		
O'rta(maktab)	1	1%
O'rta maxsus(litsey, kollej, texnikum)	11	11,3%
Oliy (bakalavr)	64	66%
Magistratura	16	16,5%
Ilmiy daraja (PhD, DSc)	5	5,2%

¹ Jadval muallif tomonidan online so'rovnoma orqali shakllantirilgan

Jadvaldan ma'lumki, 97 ta qatnashuvchidan eng katta qismini asosan 18–25 yoshlilar va 26–35 yoshlilar tashkil etadi. Respondentlarning 41,2 % i Qarshi shahridan bo'lib, qolganlari tuman markazi (12,4 %), qishloq hududi (21,6 %) va boshqa viloyatlardan (24,7 %) iboratdir. So'rovnoma ishtirok etganlarning eng katta qismi oliy ma'lumotlilar bo'lib, umumiy hisobda 66 % ni tashkil etadi. Atigi 1 % o'rta ma'lumotli, qolgan ishtirokchilar esa o'rta maxsus (11,3 %), magistratura (16,5 %) va ilmiy darajaga ega shaxslar (5,2 %)dan iboratdir.

Quyidagi diagrammada respondentlarning barqaror turizm tushunchasidan xabardorlik darajasi tasvirlangan.

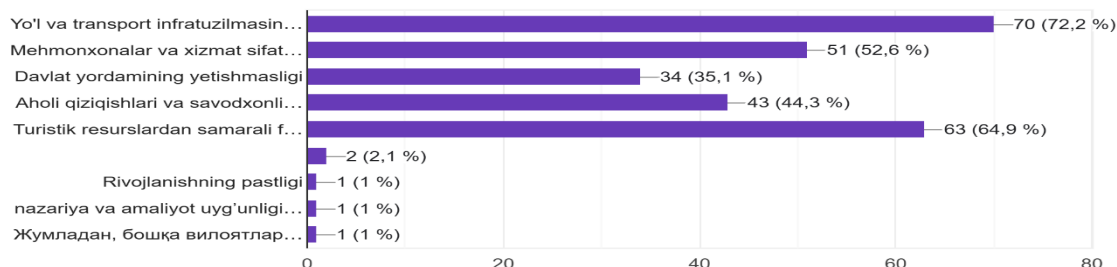
1-rasm. Barqaror turizm haqida aholining xabardorligi²

Natijalar shuni ko'rsatadiki, 60,8 % aholi barqaror turizm tushunchasidan xabardor, 36,1 % ida to'liq tushuncha shakllanmagan va atigi 4,1 % respondentning umuman xabari yo'q. Bundan ma'lumki, aholining aksariyat qismida hana barqaror turizm tushunchasi nima va turizm barqarorlikning muhimligi haqida to'liq tasavvur shakllanmagan.

O'tkazilgan so'rovnoma Qashqadaryoda barqaror turizmni rivojlantirishdagi muammolar ham o'rganilgan bo'lib, 2-rasmda respondentlarning bergan javoblari o'z tasdig'ini topgan.

Fikringizcha, quyidagi muammolarning qaysilari Qashqadaryo turizm rivojiga to'sqinlik qilmoqda? (3 tagacha tanlashingiz mumkin)

97 ОТВЕТОВ

2-rasm. Viloyat turizm rivojiga to'sqinlik qilayotgan muammolar³

Yuqoridagi tadqiqot natijasi shuni ko'rsatadiki, ishtirokchilarning eng ko'p qismi yo'l va transportning yomonligi, infratuzilmaning yaxshi emasligi, davlat moliyaviy yordamining yetishmasligi, turistik resurslardan samarali foydalanilmayotgani va aholi savodxonlik darajasining pastligini asosiy muammolar deb hisoblashgan. Ushbu muammolarga yechim sifatida bir qator takliflar ham berilgan bo'lib, ularning aksariyati infratuzilmani rivojlantirish, mahalliy mahsulotlarni qo'llab-quvvatlash, ekologik muhofazaga ko'proq e'tibor qaratish, malakali yosh kadrlarni qo'llab-quvvatlash va jalb etish orqali turizm bandlekni oshirishga qaratilgan.

Tahlil qilingan natijalar shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryoning turizm salohiyati yuqori va resurslarga boy viloyat bo'lishiga qaramay, hududda infratuzilma va xizmat ko'rsatish sifati bilan bog'liq bir qator muammolar mavjud. Bular o'z navbatida barqaror turizmning rivojlanishi uchun to'siq bo'lib kelmoqda. Bundan tashqari, barqaror turizm tushunchasi haqida mahalliy aholining ma'lumot darajasining yetarli emasligi bu sohada ta'lim va targ'ibot ishlarini kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

² Diagramma muallif tomonidan online so'rovnoma natijasidan shakllantirilgan

³ Diagramma muallif tomonidan online so'rovnoma natijasidan shakllantirilgan

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qatnashchilarning katta qismi viloyatda barqaror turizmni rivojlantirish muhim deb hisoblaydi va rivojlantirishdagi asosiy muammolar sifatida infratuzilma hamda xizmat sifatining qoniqarli darajada emasligini qayd etishadi. Qashqadaryoda barqaror turizmni rivojlantirish uchun berilgan takliflar orasida ham eng ko'p infratuzilma va xizmat sifatini yaxshilash, mahalliy mahsulotlarni qo'llab-quvvatlash, atrof-muhitni muhofaza qilish va yosh bilimli kadrlarni jalb qilish yetakchilikni egallaydi.

Xulosa qilib aytganda, barqaror turizmni rivojlantirishda nafaqat jamoatchilik, balki davlat va xususiy sektorlarning hamkorligi ham zarur. Barqaror turizmni rivojlantirish orqali cheklangan resurslardan oqilona foydalanib, ularni kelajak avlodlarga yetkazish, eng asosiysi, insoniyatning atrof-muhitga bo'lgan zararini kamaytirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Amoiradis, C., Velissariou, E., & Poullos, T. (2023). Overview of Sustainable Development and Promotion in Tourism. *Journal of Economics and Business*, 6(3). <https://doi.org/10.31014/aior.1992.06.03.516>
2. Bunyod Shakirov, Country Project Officer at ACTED. (2023, March 30). Sustainable Tourism in Uzbekistan: Preserving the Past, Protecting the Future. Uzbekistan Is a Country with a Remarkable History and Cultural Legacy, Renowned for Its Striking Architecture, Picturesque Landscapes, and Welcoming Nature. https://uzbekembassy.com.my/eng/news_press/tourism/sustainable_tourism_in_uzbekistan_preserving_the_past_protecting_the_future.html
3. Coghlan, A. (2019). *An Introduction to Sustainable Tourism* (1st ed.). Goodfellow Publishers. <https://doi.org/10.23912/9781911396734-4151>
4. Khoshnevis Yazdi, S., & Khanalizadeh, B. (2017). Tourism demand: A panel data approach. *Current Issues in Tourism*, 20(8), 787–800. <https://doi.org/10.1080/13683500.2016.1170772>
5. Kurniawan, R. (2024). Sustainable Tourism Development: A Systematic Literature Review of Best Practices and Emerging Trends. *International Journal of Multidisciplinary Approach Sciences and Technologies*, 1(2), 97–119. <https://doi.org/10.62207/8qsmcg37>
6. Liu, Z. (2003). Sustainable Tourism Development: A Critique. *Journal of Sustainable Tourism*, 11.
7. Moscardo, G., & Murphy, L. (2014). There Is No Such Thing as Sustainable Tourism: Re-Conceptualizing Tourism as a Tool for Sustainability. *Sustainability*, 6(5), 2538–2561. <https://doi.org/10.3390/su6052538>
8. Musaev, H. H. (2017). Tourism in Uzbekistan: Opportunities and new challenges. *European Science Review*, 264–267. <https://doi.org/10.20534/ESR-17-1.2-264-267>
9. Ranjbari, M., Morales-Alonso, G., Shams Esfandabadi, Z., & Carrasco-Gallego, R. (2019). Sustainability and the Sharing Economy: Modelling the Interconnections. *Dirección y Organización*, 33–40. <https://doi.org/10.37610/dyo.v0i68.549>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>